

Värderingsskiftet som ledde till tillväxtskiftet

Deirdre N McCloskey är något så ovanligt som professor i "economics, history, English and communication" vid University of Illinois at Chicago. För ett antal år sedan påbörjade hon ett mastodontprojekt under namnet "the bourgeois era", vilket ska resultera i totalt sex böcker. McCloskey menar att vi sedan slutet av 1700-talet lever i en värld präglad av borgerliga värderingar och att detta förklarar den enorma ökning av välstånd som har skett sedan den industriella revolutionen påbörjades. Ordet borgerlig ska tolkas i den breda, kulturella bemärkelsen.

Den första boken (McCloskey 2006) ville visa vilka dygder som gynnade människor i en kapitalistisk ekonomi. Hennes senaste bok är däremot mycket mer ekonomisk historia än filosofi. Med den vill hon visa varför dagens teorier om ekonomisk utveckling inte klarar av att förklara Englands och Hollands utveckling mot ekonomiskt välstånd från 1700-talet och framåt.

Ämnet är oerhört intressant. Hur kommer det sig att två länder vid en viss tidpunkt inledde en process som skulle leda till en så radikal förändring av mänsklig levnadsstandard? Betraktar man långa tidsserier över BNP framstår trendbrottet på 1800-talet som något oerhört, framför allt eftersom den tillväxt som inleddes då egentligen aldrig har avstannat.

McCloskeys upplägg är framför allt negativt: hon ser som sin uppgift att sänka tidigare teorier om varför den industriella revolutionen uppstod. Förklaringsvärdet av teorier som betonar bety-

delsen av handel, infrastruktur, human-kapital, naturresurser och institutioner ifrågasätts. Internationell handel bidrog positivt, men bristen på handelspartner innebar att den bara stod för en mycket liten del av tillväxten. Förbättrad infrastruktur, så som järnvägar och kanaler, var inget som kom före tillväxten, och därmed orsakade den, utan något som växte fram samtidigt som ekonomin växte. Naturresurserna, framför allt kol, var inte särskilt viktiga i den tidigaste tillväxtfasen. Institutionerna var viktiga, men de förklarar inte det speciella med just England och Holland, eftersom andra länder hade lika gott skydd för äganderätten utan att få någon liknande utveckling. Många gånger gör McCloskey intressanta paralleller till länder som Kina, Ottomanska riket, Frankrike och Italien för att försöka komma fram till vad det var som särskilde just Holland och England. Senare lanserar hon sin egen teori, men den kommer framför allt att avhandlas i de nästkommande fyra böckerna.

Särskilt mycket kritik riktas mot Clark (2007). Clarks tes, något förenklad, är att det var normer och värderingar i överklassen som skapade ett klimat där den industriella revolutionen kunde äga rum. Eftersom överklassens normer och värderingar gjorde att de fick mer framgångsrika liv och därmed flera barn som överlevde, spreds deras värderingar via barnafödandet tills det nådde en kritisk massa. McCloskeys hårda kritik är intressant, eftersom McCloskeys teori är snarlik. McCloskey menar att det var de borgerliga värderingarna som förklarar utvecklingen, men att dessa spreds genom retorik och det allmänna debattklimatet. När det blev socialt acceptabelt att göra affärer, uppfinna nya maskiner och framför allt bli rik på kuppen, skapades ett nytt samhällsklimat som möjliggjorde utveckling på ett helt annat sätt än tidigare. Ett samhälle där intjänade pengar

BOKANMÄLAN

Deirdre N McCloskey: *Bourgeois Dignity: Why Economics Can't Explain the Modern World*, University of Chicago Press, 2010, 570 sidor, ISBN 0-226-55665-4.

är finare än ärvda pengar är helt enkelt mycket mer dynamiskt. En anekdot i linje med denna tes att är att liberalen Lars Johan Hierta valde att sitta i riksdagen för borgarståndet snarare än hans mer naturliga adelsstånd, eftersom han ansåg det förra vara finare (Norberg 1999).

En av de främsta invändningarna mot McCloskeys bok blir uppenbar när man först lyfter upp den. Den är massiv, vilket beror på att den är skriven på en väldigt informell prosa. Det känns snarare som man är inblandad i en trevlig konversation med författaren över ett glas vin än att läsa ett akademiskt verk. I början är det trevligt, men det blir snart tröttsamt och boken hade gynnats av en kraftig redigering.

Om McCloskeys teorier håller eller inte återstår att se och jag ser med spän-

ning fram emot kommande verk. Fram till dess är den främsta poängen att ta med sig att nationalekonomer borde ägna mer tid åt att kartlägga betydelsen av normer, värderingar och kulturen för ekonomiska utfall.

Anders Gustafsson

MSc i nationalekonomi, fil kand i praktisk filosofi och verksam vid Finansdepartementet

REFERENSER

Clark, G (2007), *A Farewell to Alms: A Brief Economic History of the World*, Princeton University Press, Princeton.

McCloskey, D N (2006), *The Bourgeois Virtues: Ethics for an Age of Commerce*, University of Chicago Press, Chicago.

Norberg, J (1999), *Den svenska liberalismens historia*, Timbro, Stockholm.